

بازنمایی کووید ۱۹ در پلتفرم تلگرام خبرگزاری صدا و سیما و رقبای فارسی زبان ماهواره‌های آن

جواد صادقی^۱ / ابراهیم فتحی^۲ / مهرداد پشآبادی^۳

تاریخ دریافت مقاله: دی ۱۴۰۰ تاریخ پذیرش نهایی: بهمن ۱۴۰۰

چکیده

در جهان پست مدرن، مسائل از طریق رسانه‌ها و سلطه رمزهای آن‌ها به صورت واقعیت یا فراواقعیت ارائه می‌شود و نسخه‌های بازنمایی شده از واقعیت به زیست جهان کنونی بشر رسوخ می‌کند. هدف اصلی این پژوهش، خوانشی بر نحوه بازنمایی پدیده کرونا در کانال‌های تلگرامی خبرگزاری صدا و سیما، بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال در دوران شیوع ویروس کروناست. رسانه‌های فوق در شرایط بحرانی فعلی کرونا بر اساس گفتمان خبری منحصر به خود، پدیده کرونا و مسائل مبتلا به را بازنمایی می‌کنند؛ در این میان، محتوای نشریافته بصری (ویدیو، عکس خبری و تصاویر آرشیوی) ابزاری ارتباطی - فرهنگی در سپهر نشانه‌ای این رسانه‌ها جهت چارچوب‌بندی کردن روایت‌های مرتبط با کروناست. روش تحلیل پژوهش حاضر ناظر به پیاده‌سازی تکنیک تحلیل تصویر است تا دلالت‌های معنایی گوناگون از نماهای منتخب استخراج گردد. در همین راستا برای تفسیر ایمازهای کرونایی کانال‌های تلگرامی رسانه‌های مذکور با سه رویکرد نشانه‌شناختی پیرس، بارت و چندلر مبادرت شده است. رویکرد انتشار اخبار کرونا در تلگرام خبرگزاری صدا و سیما جمهوری ایران چارچوب «اقتدار پزشکان و همراه سازی مردم» بوده است. کانال تلگرام بی‌بی‌سی فارسی از کرونا به عنوان «بازار تشدید اختلافات» بین مردم و حکومت و ایجاد تنش در جامعه ایران استفاده کرده و همچنین به چارچوب «تسری وحشت» بین عموم متوسل شده است. در این میان شبکه خبری نوپای ایران اینترنشنال با اهداف «بزرگ‌نمایی پدیده بحران» و «تخفیف معنا در دین» برای جهت‌دهی به افکار عمومی در جامعه ایران در راستای مقاصد مالکان و سیاست‌گذاری رسانه‌ای خود در پیام‌رسان موبایلی تلگرام، برنامه‌های خبری مرتبط با کرونا تهیه و منتشر می‌کند.

واژگان کلیدی: کرونا، بازنمایی، تلگرام، خبرگزاری صدا و سیما، شبکه‌های ماهواره‌ای.

۱- کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، پژوهشگر ارتباطات و رسانه

۲- استادیار، گروه ژورنالیسم و خبر، دانشگاه صدا و سیما، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)، پست الکترونیک: e.fathi25@gmail.com

۳- کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، گرایش روزنامه‌نگاری

مقدمه و بیان مسأله

در عصر کنونی، رسانه‌ها به دلیل تأثیرات فراوان، عرصه واکاوی‌های فرهنگی و اجتماعی بسیاری قرار گرفته‌اند و از سوی دیگر محلی محسوب می‌شوند که پیام را منتقل می‌کنند و به خلق معانی فرهنگی مبادرت می‌ورزند. رسانه‌ها جایگاه و فضای بسترسازی فرهنگی، تأمل و ژرف‌اندیشی درباره اهمیت معنا و اندیشه‌ورزی با توجه به متن فرهنگی و ساخت اجتماعی قلمداد می‌شوند که به تقویت و بازسازی الگویی منسجم از معنا و تأسیس کانون ارزشی مبادرت می‌ورزند. (هوور و لاندبای، ۱۳۸۲: ۶۰)

در جهان پست مدرن، واقعیات رسانه‌ای شده هستند و نسخه‌های برساخت شده از واقعیت ارائه می‌شود. در قیاس با جهان پیشامدرن که رویدادها نمایش عمومی نداشتند و در معرض دید عموم قرار نمی‌گرفتند؛ رسانه‌ها مختصات این جهان ارتباطی را دست‌خوش دردیسی ساخته‌اند. رسانه‌ها به واسطه شبیه‌سازی پدیده‌ها کانون معنایی را جا به جا کرده‌اند؛ به تعبیری در حال حاضر ما با خود روایت‌ها مواجه نیستیم بلکه روایت رسانه‌ها به گستره همگانی رسوخ پیدا کرده است. واقعیت در لایه‌هایی از معانی رمزگذاری شده سازمان یافته است و همین معانی سازمان یافته و به فرهنگ تبدیل شده در رمزگشایی آن‌ها نیز به مخاطبین کمک می‌کند. (فیسک، ۱۹۸۷: ۵)

به واسطه انقلابی که در ساحت ارتباطات به وقوع پیوست ما به جامعه شبکه‌ای ورود کردیم. به خاطر ازدیاد اطلاعات و اشباع محتوایی در این جامعه مصرفی، شهروندان برخلاف گذشته با حقایق رو به‌رو نمی‌شوند بلکه تصویری از آن را دریافت می‌کنند. به عبارت دیگر، مفاهیم بازنمایی می‌شوند و سبب تغذیه ارتباطی مخاطبان با نشانه‌ها فربه می‌گردد. میلنر بازنمایی را «معناسازی از طریق به کارگیری نشانه‌ها و مفاهیم» و «استفاده از یک چیز به جای چیزی دیگر با هدف انتقال معنا» تعریف می‌کنند. (میلنر، ۱۳۸۵: ۳۳۳)

بازنمایی فرایند تولید و مبادله معنا بین عناصر یک فرهنگ است و همین امر مستلزم به کارگیری زبان، نشانه‌ها و تصاویر برای بازنمایی مفاهیم ارتباطی است. (هال، ۲۰۰۳: ۲)

«معنا» امری آشکار در واقعیت که در زبان یا رسانه منعکس می‌شود، نیست، بلکه حاصل روابط ساختاریافته در زبان است. نشانه‌ها، معانی و فهم واقعیت را ممکن می‌سازند. شیوه «مفهوم‌سازی» جهان یا فهم آن نهایتاً بستگی به زبان ما دارد. (مهدی‌زاده، ۱۳۹۲: ۱۰۲)

رسانه‌ها در عصر حاضر بیش از پیش به تصویر و سایر عناصر بصری متکی شده و از آن‌ها استفاده می‌کنند، به گونه‌ای که وجود

تصویر مرتبط، به عنوان یکی از ارزش‌های خبری نیز مطرح گردیده است. (خیرآبادی و خیرآبادی، ۱۳۹۱: ۶۵)

«فلوسر نیز معتقد است که مفهوم تصویر، در سطح آن است و با یک نگاه می‌توان آن را دریافت، اما این درک به صورت سطحی باقی خواهد ماند. چنانچه بخواهیم به عمق این مفهوم دست یابیم، یعنی ابعاد حذف شده را بازسازی کنیم، باید بگذاریم نگاهمان آزادانه روی سطح تصویر حرکت کند. این حرکت روی سطح تصویر، جارو کردن تصویر توسط نگاه، یا اسکن کردن نام دارد. بدین ترتیب، نگاه ما مسیری را دنبال می‌کند که متشکل از ساختار تصویر از یک سو و قصد بیننده از سوی دیگر است. مفهومی که طی این فرایند از تصویر به دست می‌آید، بیانگر تلفیق دو هدف است: هدف ظاهری تصویر و هدف بیننده آن. از این رو، تصویر را نمی‌توان مجموعه‌ای روشن از نمایه‌ها در نظر گرفت که در ذات مفهوم خاصی دارد، بلکه تصویر مجموعه‌ای مبهم از نمایه‌هاست که به مفهوم خاصی اشاره دارند: آن‌ها امکان تفسیر توسط بیننده را فراهم می‌کنند». (فلوسر، ۱۳۹۳: ۱۸)

«نشانه‌شناسی نه فقط شامل مطالعه چیزهایی است که ما در مکالمات روزمره «نشانه» می‌نامیم، بلکه مطالعه هر چیزی است که به چیزی دیگر «اشاره دارد». از منظر نشانه‌شناسی، نشانه‌ها می‌توانند به شکل کلمات، تصاویر، اصوات، اطوار و اشیا ظاهر شوند. نشانه‌شناسان معاصر، نشانه‌ها را به طور منزوی مطالعه نمی‌کنند بلکه به بررسی آن‌ها به عنوان بخشی از «نظام‌های نشان‌های» (مثل یک رسانه یا ژانر) می‌پردازند. آن‌ها به دنبال پاسخ به این پرسش‌اند که معناها چگونه ساخته می‌شوند و واقعیت چطور بازنمایی می‌شود». (چندلر، ۱۳۹۴: ۲۱-۲۰)

در نشانه‌شناسی، ما در پی یافتن معنی درون یک اثر نیستیم. کار نشانه‌شناس تشریح فرایند معناسازی در اثر است. قصد است که نشان دهیم یک عکس چگونه معنی (هایی) به مخاطب انتقال می‌دهد یا در ذهن مخاطب معنی را می‌سازد، چه فرایندها یا اتفاقات یا عناصری در یک عکس کنار هم قرار گرفته‌اند و این عناصر (المان‌ها) تبدیل به معانی می‌شوند؛ در واقع قرار است بگوییم چگونه این المان‌ها را کنار هم گذاشته و معنا را ساخته‌ایم. (نجومیان، ۱۳۸۶: ۱۰۱)

به تعبیری، معنی در ذهن مخاطب از طریق ارائه المان‌ها توسط رسانه‌ها ساخته می‌شود یا معنی از طریق رسانه‌ها انتقال می‌یابد. هدف اصلی این مقاله، خوانشی بر نحوه بازنمایی پدیده کرونا در کانال‌های تلگرامی خبرگزاری صدا و سیما، بی‌بی‌سی فارسی، ایران اینترنشنال در دوران شیوع ویروس کروناست. رسانه‌های فوق هرکدام بر اساس گفتمان خبری منحصربه‌خود و اهداف اجتماعی و فرهنگی‌شان در ایران، پدیده کرونا و مسائل مبتلا به را بازنمایی

به‌طور کلی، «زندگی انسان‌ها همواره مبتنی بر تولید، استفاده و مبادله نشانه‌هاست. بشر در هر شکلی از ارتباط با استفاده از انواع نشانه‌ها، با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کند. زمانی که ژست می‌گیرد، صحبت می‌کند به موسیقی گوش می‌دهد، به نقاشی نگاه می‌کند، بازی می‌کند، آواز می‌خواند و ... رفتاری مبتنی بر نشانه‌ها دارد».

(فلاملکی و غفاری، ۱۳۹۴؛ به نقل از سجودی، ۱۳۹۵)

امروزه در حیطه علم نشانه‌شناسی رویکردهای متفاوتی وجود دارد. در این میان در تحلیل رموز و نشانه‌های متون تفسیری این مقاله از سه رویکرد پیرس، بارت و چندلر استفاده شده است.

رویکرد پیرس: جامع‌ترین طبقه‌بندی‌ای که تاکنون از نشانه‌ها صورت گرفته، طبقه‌بندی چارلز ساندرز پیرس است. «از ۶۶ گونه‌ای که پیرس شناسایی کرد، سه گونه نگاره‌ها (شمایل)، نمایه‌ها و نمادها برای تحقیق در پدیده‌های فرهنگی، مانند محصولات رسانه‌ای به شدت مفیدند. (مارسل دانسی، ۱۳۸۸) این سه گونه نشانه را این طور توصیف می‌کند: (جدول ۱)

نگاره^۱، نشان‌های است که به مرجع خود به نحوی شباهت دارد. عکس چهره افراد، نگاره‌های دیداری هستند که چهره واقعی افراد را از منظر هنرمند نشان می‌دهند.

نمایه^۲، نشان‌های است که دلالت به چیزی مرتبط با چیز دیگری دارد یا آن را خاطر نشان می‌سازد. نمایه‌ها، مانند نگاره‌ها به مرجع‌شان شباهت ندارند؛ بلکه از طریق آن‌ها می‌توان مرجع‌ها را شناخت یا دریافت که کجا هستند. بارزترین نمونه نمایه‌ای بودن انسانی، انگشت اشاره است که مردم سراسر دنیا به شکلی مشخص و به طور گسترده از آن برای خاطر نشان ساختن یا نشان دادن محل چیزها، افراد یا رویدادها استفاده می‌کنند.

نماد^۳، نشانه‌ای است که بر چیزی به شکلی مبتنی بر قراردادی دلخواهی دلالت دارد (عظیمی‌فرد و صلواتیان، ۱۳۹۶) و کلمه‌ها به طور کلی نشانه نمادین هستند، همین‌طور انواع ژست‌های دست^۴ (دانسی، ۱۳۸۸: ۷۵).

رویکرد بارت: در نشانه‌شناسی بارت، به سه مفهوم دلالتی اشاره شده است: دلالت صریح^۴ (یا معنای مستقیم)، دلالت ضمنی^۵ (یا معنای تلویحی) و اسطوره^۶. چندلر می‌نویسد: «در دلالت مستقیم صریح، تمایل به ارائه معنای معین، ملفوظ، آشکار یا مطابق عقل سلیم برای نشانه وجود دارد» «به عبارت دیگر، معنای صریح، معنایی است که تعداد بیشتری از اعضای یک جامعه با فرهنگ مشترک، در مورد آن توافق دارند. اصطلاح دلالت ضمنی برای

می‌کنند؛ در این میان، محتوای نشر یافته بصری (ویدیو، عکس خبری و تصاویر آرشیوی) ابزاری ارتباطی - فرهنگی در سپهر نشان‌های این رسانه‌ها جهت چارچوب‌بندی کردن روایت‌های مرتبط با کروناست. در واقع، هر پدیده اجتماعی از جمله فیلم، رسانه‌های جمعی و متون درسی عرصه‌هایی هستند که در آن‌ها گفتمان‌ها به تولید معنا می‌پردازد و برای دستیابی به هژمونی سعی می‌کنند ساختار نظام معنایی گفتمان رقیب خود را بشکنند و آن‌ها را به حاشیه برانند. براساس این نظریه، متن از هر نوعی که باشد، در دایره مغناطیسی قدرت متولد می‌شود. هیچ سوژه، نهاد و متنی نمی‌تواند از چنگال قدرت رهایی یابد. همه پدیده‌های اجتماعی گفتمانی بوده و نمودی از منازعات معنایی میان گفتمان‌هاست. (راوودراد و تقی‌زادگان، ۱۳۹۱: ۷۲)

ر همین راستا، با سه رویکرد نشانه‌شناختی پیرس، بارت و چندلر برای تفسیر ایماژهای کرونایی کانال‌های تلگرامی رسانه‌های مذکور مبادرت کردیم. پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال پژوهش خواهد بود که خبرگزاری صدا و سیما و رسانه‌های رقیب فارسی‌زبان ماهواره‌ای، پدیده کرونا را چگونه در فضای تلگرام بازنمایی می‌کنند؟

مروری بر سپهر مفهومی و نظری پژوهش: چارچوب نظری برای تجزیه و تبیین مسأله و ابعاد آن ضروری است. در این مقاله از سه نظریه «نشانه‌شناسی»، «بازنمایی رسانه‌ای» و «چارچوب‌بندی» برای استخراج متغیرها و توصیف یافته‌ها بهره گرفته شده است.

نظریه نشانه‌شناسی: برخی محققین در بحث نشانه‌شناسی رسانه‌ها از «نشانه» به مثابه بنیادین‌ترین واحد نشانه‌شناسی یاد می‌کنند و بیان می‌دارند «نشانه واحد معناست و نشانه‌شناسان استدلال می‌کنند هر چیزی که دارای معناست (یک آگهی، یک نقاشی، یک گفت‌وگو، یک شعر) از طریق نشانه‌هایش و نحوه کار آن‌ها قابل درک است» (رز، ۱۳۹۴: ۱۵۲)؛ رز معتقد است که نشانه‌ها به شیوه‌های پیچیده‌ای تولید معنا می‌کنند. نشانه‌شناسی حوزه‌ای بین‌رشته‌ای است که «زندگی نشانه‌ها در جامعه» را مطالعه می‌کند. اگرچه «نشانه» معمولاً به عناصر زبان و دیگر ارتباطات نمادین اشاره می‌کند، اما در عین حال می‌تواند به معنی هر ابزار دانستن در مورد جنبه‌ای از واقعیت یا بازنمایی کننده آن جنبه هم باشد. (دونزباخ، ۱۳۹۸: ۴۸۱)

۴. Denotation

۵. Connotation

۶. Myth

۱. Icon

۲. Index

۳. Symbol

نظریه بازنمایی رسانه‌ای: «معنا یک تولید و رویه اجتماعی است. جهان سازنده معنا و زبان، مولد معناست». حال استدلال می‌کند که «معنا» یک فرایند گفتمانی است و در درون نظام زبان - آنچه او مجموعه رمزه‌ها می‌نامد - عمل می‌کند و مملو از دلالت ایدئولوژیک است. او از روش نشانه‌شناسی برای فهم فرایند معنا سازی رسانه‌ها که با ساخت معنا آن را به مخاطبان انتقال می‌دهند، استفاده می‌کند. (مهدی‌زاده، ۱۳۹۲: ۲۲۶-۲۲۷)

حال به جای توجه به انعکاس ساده معانی به مخاطب، به چگونگی بازنمایی و سوءبازنمایی رسانه‌ها علاقه‌مند است. اگرچه رمزگذاری و رمزگشایی فرایند مجزایی هستند، اما کاملاً دلبخواهانه نیستند. «رمزگذاری» در مرحله تولید، درون یک مجموعه رمزه‌های حرفه‌ای از قبیل مهارت فنی و ارزش‌های تولیدی عمل می‌کند. رمزه‌های حرفه‌ای، مولد معانی مرجح با ارزش سیاسی، ایدئولوژیک و نهادی اثرگذار هستند، و خودشان نیز نهادینه (ساخت یافته) می‌باشند. حال ادعا می‌کند اگرچه معانی مرجح، اهمیت و ارزش قابل ملاحظه‌ای در تعیین چگونگی معانی رمزگشایی شده دارند، اما آن معانی مرجح کاملاً تعیین کننده و قطعی نیستند. (مهدی‌زاده، ۱۳۹۲: ۲۲۸)

اغلب دانش و شناخت ما از جهان به وسیله رسانه‌ها ایجاد شده و درک ما از واقعیت به واسطه و میانجی‌گری روزنامه‌ها، تلویزیون، تبلیغات و فیلم‌های سینمایی و ... شکل می‌گیرد. در حقیقت، رسانه‌ها جهان را برای ما به تصویر می‌کشند و این هدف را با انتخاب و تفسیر خود در کسوت دروازه بانی و به وسیله عواملی انجام می‌دهند که از ایدئولوژی، اشباع هستند. بر این اساس، بازنمایی عنصری محوری در ارائه تعریف از واقعیت است. (هرمزی‌زاده، صلواتیان و قاسمی‌تبار، ۱۳۹۷: ۸)

به عبارتی، بازنمایی، تولید معنا از طریق زبان است و معنا و زبان را با فرهنگ پیوند می‌دهد. (هال، ۱۹۹۷)

در این مفهوم، معنا نتیجه قراردادهای زبانی، فرهنگی و اجتماعی است. از این رو، هرگز نمی‌توان معنا را چیزی ثابت و قطعی فرض کرد. معنا در ذات چیزها وجود ندارد، معنا ساخته و تولید می‌شود و محصول یک رویه دلالت است. (مهدی‌زاده، ۱۳۸۷)

نظریه چارچوب‌بندی: چارچوب‌ها سازوکارهای قدرت‌مندی هستند که به شناسایی و حل مشکلات کمک کرده و به افکار عمومی شکل می‌دهند. (Knight, 1999)

«گیتلین» چارچوب را به عنوان «الگوهای ثابت شناخت، تفسیر و بازنمایی روند گزینش، تأکید و کنار گذاشتن» تعریف می‌کند که «از طریق آن حاملین نمادها به شکل معمول به سازمان‌دهی گفتمان می‌پردازند. (زابلی‌زاده، ۱۳۹۳: ۳۴)

ارجاع به معناهای اجتماعی، فرهنگی و شخصی نشانه به کار می‌رود و به طبقه، سن، جنسیت و نژاد تفسیرگر بستگی دارد» (چندلر، ۱۳۹۴: ۲۱۰).

علاوه بر دلالت صریح و ضمنی، بارت به مفهوم «اسطوره» اشاره می‌کند. بارت، خود اسطوره را به مثابه سطح سوم دلالت طبقه‌بندی نکرده است. تحلیل گران، گاه اسطوره را در سطح سوم دلالت (بعد از دلالت صریح و ضمنی) طبقه‌بندی کرده‌اند؛ گاه آن را در قالب دلالت ضمنی، یعنی همان سطح دوم دلالت، قرار داده‌اند (فیسک، ۱۳۸۶: ۱۳۱) و گاه آن را حاصل تلفیق دلالت‌های صریح و ضمنی دانسته‌اند. (عظیمی‌فرد و صلواتیان، ۱۳۹۶؛ به نقل از سجودی، ۱۳۹۵: ۸۶)

بارت، در مقاله فشرده و پیچیده خود به نام «اسطوره امروز»، «اسطوره» را نه به منزله یک اصطلاح ادبی که به منزله یک نظام درجه دوم نشانه‌شناختی یا فرازبان تعریف می‌کند و با این کار زبان‌شناسی سوسور را تأیید می‌کند و مطالعه تنش‌ها میان سطوح معناداری کدگذاری نشده (آشکار) و کدگذاری شده (تلویحی)، نشانه‌شناسی را تسهیل می‌کند. (دونزباخ، ۱۳۹۸: ۱۲)

رویکرد چندلر: دانیل چندلر سه دسته رمزگان تحت عنوان رمزگان‌های اجتماعی، متنی و تفسیری را برمی‌شمارد. «رمزگان‌های اجتماعی شامل ۴ دسته رمزگان هستند که عبارتند از:

زبان گفتاری (زیررمزگان آواشناختی، نحوی، واژگانی، عروضی و فرازبانی)؛

رمزگان بدنی (تماس بدنی، مجاورت، جهت فیزیکی، ظاهر، حالات چهره، نگاه، حرکات سر و ادا و اطوار)؛

رمزگان مربوط به کالا (مد، لباس، ماشین)؛

رمزگان رفتاری (آداب و رسوم، تشریفات، ایفای نقش، بازی‌ها)

رمزگان‌های متنی نیز ۴ دسته از رمزگان‌ها را شامل می‌شوند:

رمزگان علمی (شامل ریاضیات)؛

رمزگان زیبایی‌شناختی در محدوده هنرهای مختلف؛

رمزگان ژانری، بلاغی، سبکی با تفسیر، استدلال، توصیف، روایت و ...؛

رمزگان رسانه‌های ارتباط جمعی شامل رمزگان‌های عکاسی، تلویزیونی، فیلمی، رادیویی و مطبوعاتی که هم فنی و هم قراردادی هستند.

و گروه سوم شامل دو دسته رمزگان هستند که عبارتند از:

رمزگان ادراکی: مانند درک بصری

رمزگان ایدئولوژیک: رمزگانی برای رمزگذاری و رمزگشایی متون - غالب یا مسلط، توافقی یا تهاجمی است». (چندلر، ۱۳۹۴: ۲۲۳-۲۲۴).

جایگاه قرار گرفته‌اند. همچنین صفحات توییتری بی‌بی‌سی، سی‌ان‌ان، فاکس نیوز، الجزیره و دویچه وله در مقایسه با پنج صفحه توییتری دیگر در وضعیت بهتری قرار دارند.

(زارع، ۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «اطلاع‌یابی سلامت در هنگام همه‌گیری بیماری: مطالعه موردی شهروندان کرمانشاهی در بحران شیوع کووید ۱۹» انجام داده است. براساس یافته‌های این پژوهش، شهروندان کرمانشاهی برای اطلاع‌یابی سلامت مرتبط با کووید ۱۹ بیش از هر منبع و مرجعی، متکی به پیام‌رسان‌های عمومی نظیر تلگرام و واتس آپ و نیز صفحات شبکه‌های اجتماعی مانند اینستاگرام و توییتر بوده‌اند و اخبار را بیشتر از این منابع پیگیری می‌کردند

(عظیمی‌فرد، صلواتیان و عمادالدین، ۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «مقایسه کاربرد عکس خبری در وبگاه شبکه‌های خبر، العالم و پرس‌تی‌وی» به منظور بررسی نشانه‌شناسانه تصاویر خبری از الگوی پیرس (نماد، نمایه و شمایل) استفاده کردند؛ همچنین در این پژوهش برای بررسی و تحلیل متن خبر از الگوی نشانه‌شناسانه متن رولان بارت (دلالت صریح، دلالت ضمنی و اسطوره) بهره گرفته‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که وبگاه شبکه پرس‌تی‌وی عملکرد بهتری در زمینه کاربرد عکس داشته و پس از آن وبگاه شبکه تلویزیونی العالم و سپس شبکه خبر قرار دارند. در بخش دیگری از یافته‌های این پژوهش مشخص شد که تنها نیمی از نمونه‌های مورد بررسی در تحقیق، دارای تطابق عکس و متن خبر هستند و وبگاه‌های پرس‌تی‌وی و العالم عملکرد بهتری نسبت به شبکه خبر در کاربرد عکس‌های خبری داشته‌اند.

(ساموئل موکونا گابور، ۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «بازنمایی پوشش خبری کووید ۱۹ در آفریقا در رسانه‌های غربی و چینی» که با روش تحلیل محتوای کیفی انجام شده است، شیوه بازنمایی اخبار مرتبط با کرونا در سه رسانه غربی (بی‌بی‌سی از انگلیس، سی‌ان‌ان از آمریکا و فرانس ۲۴ از فرانسه) و سه رسانه چینی (شینهووا، سی‌جی‌تی‌ان و چینا دیلی) در بازه زمانی ۲۳ مارس تا ۲ آوریل ۲۰۲۰ میلادی را بررسی کرده است. این پژوهش که با هدف بررسی چارچوب‌ها و منابع اخبار در رسانه‌های مورد بررسی انجام شده، مشخص شد که رسانه‌های غربی در موضوع بیماری کرونا از کانال‌های رسمی آفریقایی، غیررسمی آفریقایی و غیررسمی غربی برای بازنمایی اخبار استفاده کرده‌اند؛ درحالی‌که رسانه‌های چینی عمدتاً از منابع رسمی آفریقایی و چینی در پوشش اخبار بهره جسته‌اند. مقایسه داده‌ها نشان داد که پوشش خبری وقایع آفریقا در رسانه‌های غربی بر اساس چارچوب‌های تعارض، منفی، علایق

به تعریف انتمن: «چارچوب‌سازی یعنی انتخاب برخی جوانب یک واقعیت و پررنگ کردن آن در یک متن ارتباطی به روشی که از طریق آن تعریف، تفسیر کلی، ارزیابی اخلاقی و یا راه‌حل پیشنهادی یک مشکل خاص ارتقاء یابند». (Entman, 1993) طبق نظریه چارچوب‌سازی، رسانه‌های جمعی حتی پیش از خلق برجستگی، انجام می‌دهند. با انتخاب اینکه چه چیزی در روایت گنجانده شود و چه چیزی از آن کنار گذاشته شود؛ رسانه‌های خبری، روایت را چارچوب‌بندی می‌کنند. یعنی، رسانه معنای روایت را تحدید یا تعیین می‌کند و در نتیجه تفسیر مردم از آن روایت را شکل می‌دهد. (An and Gower, 2009: 108)

چارچوب‌بندی^۱ به این اشاره دارد که عوامل درون‌سازمانی مانند خبرنگاران و عوامل برون‌سازمانی مانند فشار گروه‌های سیاسی در تعیین چارچوب‌های خبری رسانه‌ها نقش دارند. (Shoemaker and Reese, 1996)

چارچوب‌سازی به این معناست که رسانه‌ها نه آینه‌ای برای انعکاس واقعیت، بلکه سازنده واقعیت هستند. «بر پایه این نظریه، رسانه‌ها توجه خود را بر بعضی موضوعات و رویدادها متمرکز می‌کنند (برجسته‌سازی) و سپس آن‌ها را در چارچوب معنایی خاص قرار می‌دهند». (مهدی‌زاده، ۱۳۹۲: ۸۶)

چارچوب‌سازی به روند سازمان دادن به حقیقت از طریق طبقه‌بندی وقایع به روش‌های خاص، تأکید بیشتر بر بعضی جوانب آن‌ها نسبت به بقیه و تصمیم‌گیری درباره معنای یک حادثه و چگونگی رخداد آن اطلاق می‌شود. هر گونه ارائه حقیقت، حتی اگر از تعادل لازم هم برخوردار باشد، باز هم با نوعی چارچوب‌سازی همراه شده است. چارچوب‌سازی با انتخاب، تأکید و حذف همراه است. واژه‌هایی که روزنامه‌نگاران استفاده می‌کنند، ساختار روایت رویداد، واقعیت‌هایی که در ماجرا می‌گنجانند یا از آن حذف می‌کنند و مردمی که از ایشان نقل و قول می‌کنند، همه به شکل دادن رویداد به صورتی خاص کمک می‌کنند. (Devereux, 2007)

پیشینه پژوهش

(دشتگلی هاشمی، ۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «پوشش خبری ویروس کرونا در فیسبوک و توییتر شبکه‌های خبری برتر جهان» عنوان می‌کند، نتایج به دست آمده از لحاظ پوشش خبری، مبتنی بر سه شاخص میانگین مشاهده یا پسند (لایک)، نظر (کامنت) و بازنشر نشان می‌دهد که صفحات فیسبوکی سی‌ان‌ان، بی‌بی‌سی و فاکس نیوز موفق‌ترین و صفحات فیسبوکی سی‌سی‌تی‌وی، ان‌دی‌تی‌وی و ان‌اچ‌کی بر اساس این شاخص‌ها در پایین‌ترین

۱. Framing

گرفت و به تحلیل این نماها به عنوان یک کل قابل تفسیر مبادرت شد. در مرحله دوم، تصاویر با الگوی رولان بارت (دلالت صریح، دلالت ضمنی و اسطوره) تحلیل شد. در مرحله سوم این پژوهش، از بین طبقه‌بندی سه‌گانه دانیل چندلر صرفاً دو دسته رمزگان‌های اجتماعی و تفسیری مبنای تحلیل قرار گرفت. در مرحله چهارم، به واسطه سه مرحله تحلیل، از چارچوب‌بندی تصاویر بهره گرفته شد تا روایت کلی و یگانه هر کانال در شبکه اجتماعی تلگرام به دست آید و امکان تطبیق چارچوب‌های نشانه‌شناختی رسانه‌های فوق در خصوص بازنمایی کرونا فراهم شود.

یافته‌های پژوهش

امروز جهان در دورانی به سر می‌برد که ویروس کرونا به عنوان مسأله روز در سطح جهان سایه افکنده است. در کنار موضوع کرونا، رسانه‌های اجتماعی در راستای انتشار خبر و اطلاع‌رسانی به عنوان میانجی دریافت خبر قشر زیادی از شهروندان و کاربران تبدیل شده‌اند. زیست جهان امروزی در چهار راه انسان، جامعه، کرونا و فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی محصور شده است. از طرف دیگر این رسانه‌ها، چالشی را در زمینه حکمرانی دولت‌ها ایجاد کرده‌اند. در ایران، بیشتر این چالش‌ها متوجه چهار رسانه رقیب خبرگزاری صدا و سیما یعنی «بی‌بی‌سی فارسی»، «ایران اینترنشنال»، «هنو تو» و «صدای آمریکا» است. در این راستا رسانه‌های فوق برحسب رویکردهای رسانه‌ای و چشم‌اندازهای ارتباطی خود بحران کرونا را بازنمایی می‌کنند.

کرونا در قاب پلتفرم تلگرام خبرگزاری صداوسیما: کانال تلگرام رسانه‌های رسمی، بستری برای بیان اراده و خواست چشم‌اندازهای صاحبان آن‌هاست. تلگرام خبرگزاری صداوسیما معمولاً کرونا را در دو محیط «اقتدار پزشکان» و «همراه‌سازی دیگری با خود» به عنوان دغدغه‌های حکمرانان و بستر امن برای مقابله با کرونا بازنمایی می‌کند.

اقتدار پزشکان: پزشکان به دلیل منزلت اجتماعی و جایگاهی که در نظام اجتماعی و فرهنگ عمومی جامعه برایشان تصور می‌شود، نقش برجسته‌ای دارند. در بحران کرونا این نقش پررنگ‌تر گردید و به سبب عملکرد آنان در ایران «مدافعان سلامت» و هر که در این حرفه تخصصی جان خود را از دست می‌داد به عنوان شهید لقب گرفت. اصحاب رسانه، عملکرد آنان در قاب‌های بصری را به صورت آماده‌باش و مقابله‌کننده با ویروس کرونا به تصویر کشیده‌اند که بازگوکننده اقتدار آنان است (تصویر ۱). این اقتدار بازنمایی شده با سه رویکرد صاحب‌نظران نشانه‌شناسی مورد تفسیر قرار گرفت.

انسانی، تأثیر، برجسته‌سازی و با ترکیبی از لحن مثبت، منفی و خنثی انجام می‌شود؛ درحالی‌که این چارچوب‌ها در رسانه‌های چینی شامل تأثیر، برجستگی و نوآوری با لحن مثبت هستند. نتایج نشان داد که بازنمایی آفریقا در رسانه‌های غربی عمدتاً منفی نیست و در رسانه‌های چینی به طور غیرمعمول مثبت است.

(پراتیوی و سولاترا، ۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان "ایدئولوژی در تبلیغات خدمات عمومی کووید ۱۹: رویکردی نشانه‌شناسانه"، علایم و نشانه‌های بصری و کلامی مورد استفاده در تبلیغات مرتبط با بیماری کرونا را با استفاده از روش کیفی و نظریه نشانه‌شناسی رولان بارت و نظریه ایدئولوژی استوری^۱ تجزیه و تحلیل کرده‌اند. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که در مورد بیماری همه‌گیر کووید ۱۹، در تبلیغات عمومی، چارچوب‌هایی مانند پیشگیری بهتر از درمان، ایدئولوژی مشارکتی، مسئولیت‌پذیری و مقابله خوش‌بینانه در برابر بیماری کووید ۱۹ ارائه شده است و به طور کلی نشان می‌دهد که با مشارکت عمومی می‌توان این بیماری را شکست داد.

روشی پژوهش

با توجه به موضوع پژوهش در بین روش‌های موجود، نشانه‌شناسی مناسب‌ترین روش برای بررسی این موضوع است. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزار جست‌وجوی واژگانی در کانال‌های تلگرامی بهره گرفته می‌شود. در همین راستا، تمامی متون رسانه‌ای تصویری (اعم از عکس، فیلم، ویدیو، کلیپ و نما) که از ابتدای پدیدار شدن ویروس کرونا در ایران (اول اسفند ماه ۱۳۹۸) تا شهریور ماه ۱۴۰۰ (به مدت ۱ سال و ۷ ماه) در کانال‌های تلگرامی رسانه‌های مذکور نشر یافته (قریب به ۶ هزار متن تصویری) به مثابه جامعه آماری، مدنظر قرار می‌گیرند. روش نمونه‌گیری به این صورت است که در سه مرحله: بعد از «جست‌وجوی کلیدواژه کرونا» و احصای نزدیک به ۶ هزار متون تصویری منطبق با اهداف پژوهش در سه کانال تلگرامی، و پس از حذف محتوای تکراری و انتخاب حدود ۲ هزار متن و در نهایت پس از تکرار الگوی مشابه در روند پژوهش و بازنمود مجدد چارچوب‌های نشانه‌شناختی، ۲۴۵ مورد از فایل‌های تصویری مرتبط با کرونا مدنظر قرار گرفت و از بین ۲۴۵ ایماژ مرتبط با کرونا به روش نمونه‌گیری هدفمند تعداد ۶ نما (۲ نما از هر کانال تلگرامی) انتخاب شده و مورد تحلیل قرار گرفت.

روش تحلیل پژوهش حاضر ناظر به پیاده‌سازی تکنیک تحلیل تصویر است تا دلالت‌های معنایی گوناگون از نماهای منتخب استخراج گردد. در مرحله نخست به مدد الگوی نشانه‌شناختی پیرس، متون تصویری از رهگذر معناشناختی نماد، نمایه و شمایل مورد بررسی قرار

^۱. John Storey

اسطوره: بیماره‌های سرایت‌پذیر (اپیدمی/پاندمی) همواره با تشویش و هراس، ابهام و ناشناختگی و همچنین با مفهوم «مراقبت از خود و دیگری» همراه است. (تصویر ۱)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی چندلر در تصویر اقتدار پزشکان: رمزگان میزانشن در حال عینیت دادن به امری هستند که از حالت عادی و طبیعی خارج شده و به تعبیری، عمومی و همگانی شده است. در این تصویر، لباس کنشگران (رمز صحنه)، این نما (قاب) را معنادار کرده است. در وضعیت ثبات و در سطح جامعه ما با پوشش‌هایی که مختص یک طبقه خاص (پزشکاران و پرستاران) باشد مواجه نیستیم؛ یعنی ضرورتی به پوشیدن لباس خاصی وجود ندارد. این خود، پیام تلویحی و ضمنی نزدیک شدن به کادر درمان را در بطن خود مستتر دارد. حضور این افراد در حوزه عمومی به معنای برداشته شدن مرز میان پزشکان (بیمارستان) و مردم (جامعه) است. به خاطر سرتاپا پوشیده بودن چهره و بدن کنشگران در قاب، فضای مرتبط با ضدعفونی کردن و استریل نمودار می‌شود که خود معنای ضمنی حساس بودن فعالیت علمی - پزشکی (پدیده‌ای شبیه به بیماری سرایت‌پذیر و اپیدمیک) و بحرانی بودن مسأله را به ذهن متبادر می‌کند. در نمای فوق زاویه دوربین در حالت زاویه واید (باز و وسیع) قرار دارد. این به معنای در مرکز توجه قرار گرفتن پزشکان و پرستاران و بازنمایی کننده اقتدار آنان است. با توجه به وضعیت بحرانی و حضور پزشکان، دیگر مرزی بین خیابان و بیمارستان وجود ندارد و همه یک صدا بر علیه یک پدیده همه‌گیر در خیابان و بیمارستان مبارزه می‌کنند و برای نجات اعضای جامعه و هموطنان خود قدم تیز و تند برمی‌دارند. حالت «در حرکت بودگی و رونده بودن افراد» به صورت دسته‌جمعی نشان از لزوم وحدت دارد و هماهنگی عمومی را برای کنترل بحران می‌طلبد، از سوی دیگر کادر درمان به عنوان جهادگران سلامت با جان دل و اعماق درون برای سلامت جامعه و نجات بیماران و هموطنان خود با الهام از آیه «و سَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَ جَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ»^۱ شتابان در حرکت هستند. حرکت آن‌ها نشان دهنده سبقت‌شان از همدیگر برای کسب مغفرت و به سوی مغفرت الهی است. در حالت کلی، تصویر برساخت کننده چارچوب «اقتدار پزشکان» است. (تصویر ۱)

همراه‌سازی دیگری با خود: یکی از اصول اساسی گفتمان انقلاب اسلامی در پدیده‌های بحران از اول انقلاب، اقلیت‌سازی و همراه‌سازی مردم است. حاکمان به این نکته تأکید دارند هیچ اقدام احتمالی و ارزشمندی بدون همراهی مردم امکان‌پذیر نیست.

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی پیرس در تصویر اقتدار

پزشکان: نماد: رنگ سفید نماد کمال، خلوص، بی‌گناهی، پاکیزگی، برابری، سادگی و وحدت است. لباس سفید نماد خاکسپاری، آرامش و یادآور محیط بیمارستانی یا آرامستانی است. در این تصویر، پوشش سفیدی که سرتاپای بدن جمعی از افراد را پوشانده نماد خطر تهدید جان کنشگران از سوی یک پدیده ناشناخته است که یک نوع بحران برای سلامت اعضای جامعه فراهم آورده است.

نمایه: حالت و رفتار همسوی مدافعان سلامت، نشان از هماهنگی آن‌ها دارد. حرکت سفیدپوشان به سمت سوژه‌ای خارج از کادر است. به تعبیری، موضوعی یا پدیده‌ای ناشناخته خارج از قاب برساخت شده است. لباس‌های افراد به رنگ سفید و به صورت محافظتی است و گویی قرار است در برابر امری دهشتناک صف‌آرایی کنند. در پشت زمینه تصویر به جز افراد سفیدپوش، فضای قاب خلوت است و به نظر می‌رسد اجتماع انسانی در یک «وضعیت استثنایی» و حالت «اضطرار» قرار دارد. جهت حرکت افراد و «حالت رونده و دونده» نشان دهنده تعجیل مستمر و مداوم و «در جریان بودن» روزمره یک پدیده خاص و خطرناک سرایت‌پذیر است.

شمایل: چهره افراد پشت به بیننده تصویر است. این امر نشانه عدم قطعیت و نگرانی در سطح عمومی است.

تفسیر عکس به مثابه متن: این تصویر بیانگر به وجود آمدن یک بیماری همه‌گیر است. تصویر به صورت تصادفی ثبت شده، هدفمند نبوده (عکس، لوگو یا برند رسانه‌ای ندارد) و در باورپذیری پدیده بیماری‌زا اثرگذار است. وجود طبقه‌ای از یک طیف خاص (کادر درمان) و فضای آرام در خیابان‌ها نشان می‌دهد، یک بیماری اپیدمی‌ک به وقوع پیوسته است. زاویه دوربین در حالت واید (باز و وسیع) قرار دارد، حس قدرت و احاطه سوژه بر موضوع خبر را به بیننده القا می‌کند و این حس به بیننده القا می‌شود که پرستاران/پرسنل بیمارستان در موضع استیلا و چیرگی قرار دارند و توان مهار بحران را دارند. (تصویر ۱)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی بارت در تصویر اقتدار

پزشکان: دلالت صریح: حرکت جمعی از افراد در کنار هم و با پوشش خاص و سفید رنگ نشان‌دهنده پدیدار شدن امری نامتعارف است. با توجه به حضور این افراد در صحن خیابان و نبود جمعیت (مردم عادی)، پدیده‌ای مثل بیماری به ذهن متبادر می‌شود.

دلالت ضمنی: وجود بحران فراگیر در جامعه (جوامع)، برجستگی نقش طبقه‌ای از کنشگران (کادر درمان) و ترس عمومی؛ خلوت بودن فضای قاب نشان‌دهنده این امر است.

هشداردهی به عموم» قابل درک است.

شمایل: سیمای هیچکدام از سوژه‌های موجود در نماها به صورت کامل قابل مشاهده نیست. سیمای هر چهار سوژه شمایل است. وضعیت درخواست‌گونه چهره‌ها، مفهوم «همراه‌سازی شهروندان با خود/الگوگرفتن دیگران» را به ذهن متبادر می‌کند.

تفسیر نما به مثابه متن: این نماها به لحاظ معنایی القاکننده امری جهان شمول هستند. چراکه تمامی جنسیت‌ها (اعم از مرد و زن) درصدد پیام‌رسانی به شهروندان هستند. در سطح شهر و ابنیه‌های تاریخی، سکوت حکم‌فرماست و بینندگان با گذر از واسطه پیام‌رسان (خبرنگار/گزارشگر) قادر به تحلیل شرایط موجود هستند. به عبارت دیگر، قضاوت‌گری توسط مخاطب درخصوص رعایت آداب قرنطینه به واسطه لنز دوربین هم‌سطح با چشم میسر می‌شود. نماها در زاویه دوربین هم‌تراز چشم^۲ قرار دارند. به دلیل اینکه اختلالی میان مخاطب و روایت پدید نیاید؛ به صورت قصدمندانه و هدفدار از این نما در گزارش تلویزیونی بهره برده شده تا بینندگان با اصل داستان (خلوت بودگی کالبد شهری به خاطر پدیدار شدن بیماری) بدون واسطه مواجه شوند. نحوه ایستایی سوژه‌ها و جهت چرخش بدن‌ها نشانگر وحدت رویه داشتن آن‌ها در برابر امری نامتعارف و ناشناخته است. در دو نمای بالا، سوژه‌ها پشت به بیننده قرار دارند و در پی دعوت به امر «خانه‌نشینی» و تغییر رفتار افراد هستند؛ در دو نمای پایین، سوژه‌ها با نگاهی مستقیم و پیگیرانه، به دنبال تغییر نگرش شهروندان در جهت رعایت «کنش جمعی قرنطینه» هستند. تمامی نماها در یک سوم ابتدایی مستطیل طلایی جای گرفته‌اند، این امر در راستای نشان دادن فضای پشت سر سوژه است که مردم با حکمرانان همسو و همراه شده‌اند. (تصویر ۲)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی بارت در تصویر

همراه‌سازی دیگری با خود: دلالت صریح: چهار سوژه به مثابه «خود» اثرگذار به صورت مستقیم، «دیگری» را مورد خطاب قرار می‌دهند و درخصوص شرایط غیرقابل کنترل، مشاهده‌پذیر و غیرمعمول جامعه، اطلاع‌رسانی می‌کنند.

دلالت ضمنی: رخت برپستن روح زندگی، بر ساخت شدن انزوای اجتماعی و اجتناب عموم از گردهمایی و تجمع در فضای شهری نشان‌دهنده پدید آمدن همه‌گیری سرایت‌پذیر بین شهروندان است. ترکیب‌بندی نماها و حالات صحنه بیانگر این امر است.

اسطوره: در موقعیت‌هایی که بلایای طبیعی و انسان‌ساخت پدیدار می‌شوند؛ همواره کنشگرانی در جایگاه آگاهی‌بخش و هشداردهنده به اجتماع، ایفای نقش می‌کنند. (تصویر ۲)

مسئولین امر ایران مدیریت هر نوع بحران را در گرو «همراه‌سازی مردم» می‌دانند. در بحران کرونا نیز به این امر تأکید دارند و تصاویر زیر نیز همراهی مردم در کل کشور با اصحاب قدرت را بازنمایی می‌کند (تصویر ۲). این بازنمایی همراهی مردم با سه رویکرد صاحب‌نظران نشانه‌شناسی مورد تفسیر قرار گرفت.

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی پیرس در تصویر

همراه‌سازی دیگری با خود: شرح نما: این چهار نما به ترتیب از سمت راست به چپ (نمای اول، ۰۰:۲۰ / نمای دوم، ۰۰:۳۳ / نمای سوم، ۰۰:۴۹ / نمای چهارم، ۰۰:۵۳) از اثنای گزارشی با عنوان «دومین روز از اجرای محدودیت‌های کرونایی» در کانال تلگرامی خبرگزاری صدا و سیما انتخاب شده است. این نماها که به واسطه نشانه‌ها امکان تحلیل نشانه‌شناختی دارند و دارای پیام معنادار تصویری هستند از بین مجموعه نماها برش داده شده و مورد انتخاب قرار گرفتند.

نماد: در این تصاویر، کت و شلوار نماد پوشش رسمی و احترام به دیگران (مخاطبان) تلقی می‌شود؛ این نوع پوشش در همه کشورها نشانه تشخیص و نماد تمدن، پیشرفت و برتری‌جویی است. کت و شلوار، تبدیل به پوشاک جهانی شده و در بیشتر همایش‌های سیاسی، ورزشی، علمی و فرهنگی، پوشش رسمی به شمار می‌آید. چادر، پارچه‌ای که زنان برای پوشانیدن چهره و دست‌ها و سایر اعضا و البسه بر روی همه لباس‌ها می‌پوشند. جامه رویین زنان. جامه بی‌آستین زبرین زنان که تمام سر و تن و پای و دست را از نظرها مستور دارد. پارچه‌ای است عریض و طویل که زن‌ها سر می‌کنند. چادر نوعی پوشش زنانه است که سرتا پا را فرامی‌گیرد^۱. چادر مشکی در نمای چهارم، نماد حجاب و پوشش دینی ذیل گفتمان دینی و انقلاب اسلامی است که بیشترین بار فرهنگی حیا و عفاف را داراست.

انگشت اشاره در نمای سوم، نماد اشاره به اشیاء، افراد و ثبت اثر انگشت است. این انگشت نماد قدرت، اقتدار و رهبری است. در این تصویر، انگشت اشاره نماد اطلاع‌رسانی، آگاهی‌بخشی و نشان دادن وضعیت کلی حاکم بر فضای شهری (خلوت بودن مکان عمومی) است.

نمایه: شرایط حاکم بر فضاها و مکان‌های عمومی و تاریخی شهرها، نماها را به لحاظ معنایی نشان‌دار کرده است. آرام بودن سطح شهر در پس‌زمینه سوژه‌های تصویر نشان‌دهنده وضعیت بغرنج است. ماسک‌هایی که سوژه‌ها بر چهره دارند دال بر غیرعادی بودن اوضاع جامعه است. در نماهای اول و دوم، اشاره سوژه‌ها با دست به فاصله‌های دور و چرخش سر آن‌ها در حکم «نگره

^۲. Eye level, Level shot

^۱. <https://fa.wikipedia.org/wiki/>

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی چندلر در تصویر

همراه‌سازی دیگری با خود: با توجه به رمزگان صحنه چون: نبود جمعیت و فضای آرام شهر، هماهنگی سوژه‌ها در راستای تلنگر زدن به عموم در خصوص بهداشت و سلامت نشان می‌دهد که «موقعیت» معنادار شده؛ به عبارت دیگر، بین لزوم رعایت اصول قرنطینه و بیماری، رابطه‌ای علی - معلولی برقرار شده است. به تعبیری، شدت گرفتن نرخ بیماری معلول نقض آداب بهداشتی در موقعیت‌های اجتماعی - انسانی است. رمزگان کالامحور (پوشش ماسک توسط سوژه‌ها) القائات معنایی ویژه‌ای را بر ذهنیت بینندگان سوار می‌کند؛ فاصله گرفتن بدن‌ها از هم و دوری از تجمعات در کاستن از میزان پدیده بیماری‌زا مؤثر است. ترکیب‌بندی تصاویر، حالات چهره، نگاه سوژه‌ها و جهت قرارگیری کالبد آن‌ها (رمزگان اندامی) بیانگر نوعی دعوت عموم به رعایت کنش بهداشتی در روزهای بحران است. در این نماها، خبرنگاران/گزارشگران در جایگاه یک الگو و پیام‌رسان به دنبال تغییر نگرش و رفتار شهروندان هستند (رمزگان تفسیری). در مجموع می‌توان گفت این نماها بازنمایی کننده «چارچوب همراه‌سازی دیگری با خود» است. (تصویر ۲)

کرونا در قاب پلتفرم تلگرام بی‌بی‌سی فارسی: رسانه‌های رقیب از جمله بی‌بی‌سی فارسی رسانه‌های رسمی را در موضع اتهام گونه تحت فشار بودن از سوی نهادهای حکومتی برای پوشش اخبار کرونا، بازنمایی می‌کنند و بیان می‌دارند که رسانه‌های رسمی تحت فشار حکومت و بنا به خواست حاکمان اخبار کرونا را برای افکار عمومی پوشش می‌دهند. در مقابل خود بیش انگاری پدیده کرونا و پوشش منقلب از این ویروس را در قاب خود به نمایش می‌گذارد. بی‌بی‌سی فارسی در این مدت پدیده کرونا در ایران را به دو صورت «تشدید اختلافات؛ تغییر روایت حقیقی» و «چارچوب تسری وحشت» بازنمایی کرده است.

بازنمایی تشدید اختلافات؛ تغییر روایت حقیقی در دهه‌های اخیر، جنگ رسانه‌ای به عنوان یک مفهومی ارتباطی در ادبیات ارتباطات بین‌المللی رواج پیدا کرده است. بر این اساس بی‌بی‌سی بنا دارد تا از طریق بهره‌گیری از روش‌های مختلف با تأثیرگذاری بر مخاطبان، آن‌ها را به سوی خود جلب کند و در بین مخاطبان و حکمرانان یا میان ایران و سایر کشورها اختلافات را برجسته نماید. در این میان کرونا به عنوان یک پاندمی جهانی ابزار مناسبی بوده که بی‌بی‌سی از آن برای تشدید اختلافات استفاده کرده است. این نوع رفتار تهاجمی رسانه‌ای در دوران کرونا مضاعف شده است.

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی پیرس در تشدید

اختلافات؛ تغییر روایت حقیقی: نماد: پرچم نشان دهنده انگیزه‌ها، آرمان‌ها، چگونگی نگرش سیاسی مذهب و فلسفه یک ملت و بیان‌کننده شرایط جغرافیایی، فرهنگی و حوادث سرنوشت‌ساز در تاریخ یک ملت است. پرچم سه رنگ (سبز، سفید و قرمز) در پشت زمینه سوژه‌ها نماد است. در فرهنگ ایرانی سبز نشان‌دهنده رشد و شادی، سفید به معنای صلح و قرمز متناظر با شجاعت، آتش و عشق است. عبارت «اله اکبر» نماد روز ۲۲ بهمن است. نماد وسط پرچم نیز طراحی از کلمه اله به شمایل گل لاله است.

لباس روحانیت، نیز برای ما ایرانی‌ها نماد پاکی و لباس پیامبران و اشخاص مقدس در دین ماست؛ هرچند ممکن است این معنا در سال‌های اخیر در جامعه کمرنگ‌تر شده باشد، ولی به طور کلی نمادی از پوشش اشخاص مقدس در دین اسلام است.

کت و شلوار، در بیشتر مناطق دنیا، نماد پوشش رسمی و احترام به ملاقات شونده تلقی می‌شود؛ این پوشاک در همه کشورها نشانه تشخص و نماد تمدن و پیشرفت و برتری‌جویی است. کت و شلوار، تبدیل به پوشاک جهانی شده و در بیشتر همایش‌های سیاسی، ورزشی، علمی و فرهنگی، پوشاک رسمی به شمار می‌آید.

نمایه: حالت قرارگیری سه فرد بلندپایه سیاسی در کادر و جهت نگاهشان به خارج از کادر نشان‌دهنده بی‌اعتنایی و ناهماهنگی آن‌هاست. تصویر نشان می‌دهد این سه فرد بلندپایه سیاسی، در برابر پیشنهاد آمریکا دچار سهل‌انگاری و عدم وحدت رویه هستند. شمایل: چهره رئیس‌جمهور، وزیر امور خارجه و رییس دفتر ریاست جمهوری شمایل است. در چهره وزیر و رییس دفتر، بی‌اعتنایی و عدم اعتماد به نفس مشهود است؛ ولی در چهره رئیس‌جمهور، این بی‌اعتنایی کمتر به نظر می‌رسد و از ثبات و اقتدار بیشتری برخوردار است.

تفسیر عکس به مثابه متن: پیام عکس در جایگاه یک متن و کل قابل تفسیر، گویای یکدستی در سیاست ایران است. هرچند این تصویر نشان می‌دهد وحدت رویه بین دولت‌مردان و سیاست‌مداران وجود ندارد؛ چراکه حالت ایستادن این سه فرد در کنار هم و نوع نگاهشان که به یکدیگر نگاه نمی‌کنند و هر کدام به سمت‌وسوی متفاوت می‌نگرند احساس انفکاک و ناهماهنگی را القا می‌کند. برای مثال نحوه نگاه روحانی مستقیم و رو به مخاطب و مسیر نگاه واعظی به سمت ظریف و بی‌توجه به مخاطب است که می‌تواند تشتت آرا را نشان دهد. سهل‌انگاری و سبک شماره‌هایی در حالت چهره و زبان بدن هر یک از سوژه‌های درون قاب دیده می‌شود. نکته قابل ذکر دیگر درباره این عکس، آرشیبوی بودن عکس است.

به بطن اجتماع بدون درگیری و نامحسوس می‌توان جامعه هدف را به لحاظ فکری تسخیر کرد. در این روش، از حربه تهدید، ایجاد رعب و ترس میان توده‌های مردم، به منظور تضعیف روحیه و سست کردن اراده آن‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. بی‌بی‌سی فارسی در پی به کارگیری از سخت‌افزار کروناست تا ضمن ایجاد هراس در بین شهروندان، وضعیت کشور را بحران‌زده جلوه دهد. (تصویر ۴)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی پیرس در چارچوب

تسری وحشت: نماد: قبر (گور) خالی نماد هم‌ذات‌پنداری در پذیرش مرگ و تسلیم در برابر حقیقت لایتغیر است. گورستان نماد غم، اندوه، عزاداری، پندآموزی و عبرت‌اندوزی است. رنگ قرمز یا سرخ یکی از رنگ‌های اصلی و جزو رنگ‌های گرم طبقه‌بندی می‌شود. قرمز رنگی است که برای توصیف آتش و خون به کار می‌رود. رنگ قرمز نماد انرژی، جنگ، خطر، قدرت، عزت و بزرگی، میل، اشتیاق و عشق است. رنگ قرمز روشن نماد شادی، جاذبه جنسی، شور، حساسیت و عشق است. رنگ قرمز باعث آزاد شدن آدرنالین در خون شده، انرژی را افزایش می‌دهد، ضربان قلب را بالا برده و باعث افزایش فشار خون می‌شود.

نمایه: فضای گورستان و حال‌وهوای حاکم بر آن، تصویر را به لحاظ معنایی نشان‌دار کرده است. سوژه‌ای به صورت ایستاده (عمودی) بر لبه گورهای تهی از کالبد (محل تدفین سوژه‌های افقی) کلیشه دوگانه حیات و مرگ را بر ساخت می‌کند. فضای حزن‌آلود و مسکوت از دیگر نمایه‌های این تصویر است که بر وحشت، تنهایی و غربت حاصل از مرگ دلالت دارد. وجود ماشین‌ها در پشت سر سوژه و فضای پیرامون آن (به چشم خوردن درختان و جریان داشتن زندگی عادی) در انتهای قاب، القاکننده شکاف بین زیست جهان زندگان با مردگان است (یعنی «بی‌اعتنائی زندگان به مفهوم مرگ و رسیدگی به احوال شخصیه موقع جدا شدن از گورستان» در نقطه مقابل «پایداری و استقرار مرگ جهان شمول در گورستان برای مردگان» قرار دارد). جهت حرکت سوژه به سمت فضایی خارج از قاب است؛ به عبارت دیگر، موضوعی یا امری در خارج از قاب مورد مشاهده بر ساخت شده است.

شمایل: چهره سوژه حاضر در تصویر، شمایل است. کل چهره پوشانده شده و حتی چشم‌ها قابل مشاهده نیست. در همین راستا، مفاهیمی چون عزلت، ترس، دهشت و ابهام به ذهن متبادر می‌شود. تفسیر عکس به مثابه متن: سوژه در مرکز تصویر قرار گرفته و در حالت حرکت و رونده بودگی او، مفاهیم زندگی و مرگ را به مرزهای متقاطع پارادوکسیکال می‌کشاند. زبان بدن سوژه و بیلی که بر شان‌هاش جا خوش کرده و از آن به مثابه تکیه‌گاه (اهرم

مدیران رسانه‌ای بی‌بی‌سی فارسی از بین عکس‌های مختلفی که می‌توانستند به عنوان عکس آرشیوی انتخاب کنند، دست به انتخاب تصویری زده‌اند که یکدستی در سیاست و اصحاب قدرت ایران را نشان دهند در عین حال، ایماژ به صورت کنایی به عدم اعتماد به نفس و سردرگمی دولت‌مردان و سیاسیون ایران در برابر پیشنهاد آمریکا اشاره می‌کند. (تصویر ۳)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی بارت در تشدید

اختلافات؛ تغییر روایت حقیقی: دلالت صریح: نشان‌دهنده هماهنگی، ارتباط و اتحاد درونی در کانون‌های قدرت ایران برای هدفی یکسان و مشترک (بی‌اعتمادی به آمریکا) است. دلالت ضمنی: بی‌اعتنائی، سهل‌انگاری و آشفتگی فکری اشخاص بلندپایه سیاست در برابر آمریکا به مثابه ابرقدرت را القا می‌کند. اسطوره: اصحاب سیاسی ایران با وجود اتحاد درون‌ساخت در عرصه قدرت، همواره در برابر دشمن قدرتمندی مثل آمریکا منفعل و دچار بی‌تفاوتی هستند. (تصویر ۳)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی چندلر در تشدید

اختلافات؛ تغییر روایت حقیقی: وجود پرچم در پشت زمینه سوژه‌ها، تصویر را نشان‌دار ساخته است. رمزگان صحنه (پرچم، افرادی که کت و شلوار و پیراهن یقه ایستاده بر تن دارند)، فضای دیپلماتیک و سیاسی را به ذهن متبادر می‌کند. ارتباطات غیر کلامی، زبان بدن، حالات چهره و نوع نگاه کردن (رمزگان بدنی) سبب شده است که پریشانی ذهنی و سبک سری سوژه‌ها بیشتر برجسته و عیان گردد. چگونگی قرار گرفتن سه فرد بلندپایه سیاسی کشور در کنار هم که به صورت خشک و با رعایت ضوابط است (رمزگان رفتاری)، رسمی و با اهمیت بودن موقعیت صحنه را به مخاطب نشان می‌دهد. پوشش کت و شلوار (رمزگان کلامحور) که مختص رویدادها و شرایط رسمی و عرف بین‌المللی است در هم‌نشینی با لباس رئیس‌جمهور (لباس روحانیت) علاوه بر القای تضاد بین نهاد دین و نهاد سیاست؛ یادآور جمله: «دیانت ما عین سیاست ما» است. یکی از مهم‌ترین رمزهایی که تصویر را معنادار کرده رمزگان گفتاری (واکنش سرد تهران به پیشنهاد آمریکا) است. مفهوم واژگان شرح عکس بر رابطه شکرآب بین ایران و آمریکا دلالت دارد که تخصص و بی‌اعتمادی طولانی‌مدت و تاریخی دو کشور را القا می‌کند. این مسأله در چارچوب «تشدید اختلافات؛ تغییر روایت حقیقی» قابل فهم است. (تصویر ۳)

چارچوب تسری وحشت: یکی دیگر از فرایندهای استراتژی

رسانه‌ای از نوع اختلاف پراکنی، برجسته‌سازی تفکر وحشت در بین مخاطبان است. تسری وحشت به نوعی خود یک نرم‌افزار جنگ روانی و شناختی است؛ در این مسیر با ترساندن و وحشت انداختن

کرونا در قاب پلتفرم تلگرام ایران اینترنشنال: ایران اینترنشنال یک شبکه تلویزیونی ماهواره‌ای، کانال رادیویی و وبسایت خبری فارسی‌زبان مستقر در لندن است که بر پخش اخبار و برنامه‌های سیاسی و اجتماعی مربوط به ایران تمرکز دارد. این شبکه نخستین و تنها تلویزیون خبری ۲۴ ساعته فارسی‌زبان در خارج از ایران است که پخش برنامه‌هایش را از ۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۶ مصادف با دوازدهمین انتخابات ریاست‌جمهوری ایران آغاز کرده است. این شبکه بیشتر بر خبررسانی و برنامه‌های خبری متمرکز است. از همان روزها در کنار تلویزیون ماهواره‌ای و رادیویی از پلتفرم تلگرام نیز برای پیاده‌سازی اهداف خود بهره می‌گیرد. در دوران کرونا استقبال مخاطبان از کانال تلگرامی ایران اینترنشنال رو به افزایش بوده است. این شبکه، پدیده کرونا را به دو صورت «بزرگ‌نمایی پدیده بحران کرونا» و «تخفیف معنا در دین» برای افکار عمومی بازنمایی می‌کند.

بزرگ‌نمایی پدیده بحران کرونا: نقش وسایل ارتباط جمعی و رسانه‌های نوین در ایجاد تغییرات سازنده اجتماعی برکسی پوشیده نیست. ایران اینترنشنال با چارچوب‌بندی موضوعات مختلف سیاسی، با برجسته کردن و تکرار بخشی از واقعیت کرونا به عنوان تم خبر و ارائه نیمه پنهان آن، افکار عمومی جامعه ایران را مهندسی می‌کند و در روایت متبوع خود به مسائل و موضوعات نگاه تصنعی دارد. برای نمونه در رابطه با استانداردهای رفتار عمومی سلامت، بازنمایی به گونه‌ای است که گویی در جغرافیای ایران هیچ نوع کنش بازراننده مرتبط به درمان و پیشگیری کرونا صورت نمی‌گیرد. به تعبیری، پوشش اخبار کرونا را با سوبه‌های منفی و تاریک همراه کرده و در راستای کدگذاری متناقض افکار عمومی بازنمایی می‌کند. فرآیند بازنمایی بدین صورت است که مردم شیوه‌نامه‌های بهداشتی را به صورت دقیق رعایت می‌کنند و در انجام رفتارهای اجتماعی، مسلح به سلاح ماسک هستند و با این وجود ایران کانون شیوع کرونا در خاورمیانه است؛ به عبارت دیگر، به صورت نیمه پنهان، سیاست‌گذاران را مقصر اصلی جلوه می‌دهد. (تصویر ۵)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی پیرس در بزرگ‌نمایی پدیده بحران کرونا: نماد: ماسک نماد حفاظت، پنهان‌بودن و مسلح بودن مردم بر علیه ویروس است که بر روی صورت جای می‌گیرد. در این تصویر استفاده همگانی از ماسک، نشانگر کاربرد عملی ماسک برای دوری از یک بیماری شیوع‌یافته در سطح کلان اجتماع است.

نمایه: تعداد زیاد افرادی که ماسک بر چهره دارند و به سمت خارج از کادر تصویر در حال رفت‌وآمد هستند نشان از شرایط بد جامعه و

قدرت) بهره جسته، نشان از مهیا بودن شرایط تدفین و از منظر ارتباطات غیرکلامی در حکم آمادگی سوژه برای تسریع در روند دفن جسد است. زاویه دوربین در حالت واید (باز و وسیع) قرار دارد که استیلا و اقتدار سوژه بر موضوع درون قاب (خاک کردن دیگر سوژه‌ها) را به مخاطب القا می‌کند. این تصویر به صورت گزینشی بوده و به تعبیری هدف‌دار انتخاب شده است. اصحاب رسانه‌ای و کارکنان خبری بی‌بی‌سی فارسی از بین مجموعه‌ای از تصاویر، قابی را گلچین کرده‌اند که بیشترین اثرگذاری و بار معنایی را داشته باشد. وجود گورهای خالی که پرسنل قبرستان را احاطه کرده‌اند؛ نشان‌دهنده برجستگی پدیده مرگ و بزرگ‌نمایی وحشت حاصل از مرگ‌میر است. رنگ قرمز (رنگ برندینگ رسانه‌ای و ثابت بی‌بی‌سی فارسی) و برجسته‌سازی شرح عکس (عنوان اصلی خبر: مرگ شهروندان بر اثر کرونا) در تصویر نیز در راستای القای فوبیای (هراس) فراگیر به شهروندان است. (تصویر ۴)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی بارت در چارچوب تسری

وحشت: دلالت صریح: سوژه‌ای در حرکت در فضای گورستان آماده کندن گورها و تدفین کالبد‌های شهروندان است. دلالت ضمنی: انزوا، تنهایی و غربتی که بر قبرستان سایه انداخته؛ خلوت بودن تصویر و کلیت ترکیب‌بندی قاب مؤید آن است. اسطوره: با پدیدار شدن مرگ، اجتماعات انسانی همواره با وا همه و ترک گفتن صحنه به مثابه کنش پسامرگ مواجه هستند. به تعبیری، مرگ با بریدن از حیات انسانی توأمان است (تصویر ۴).

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی چندلر در چارچوب تسری

وحشت: در این تصویر، رمزگان گفتاری (عنوان تیتیر در عکس: مرگ شهروندان بر اثر کرونا) که بر بالای نما سوار شده به معنای تسری مرگ به کلیت جامعه و فراگیر بودن آن در تمامی طبقات و لایه‌های اجتماع است. ظاهر سوژه، چهره پوشیده، حرکات و زبان بدن‌اش (رمزگان اندام‌وار) همگی نشان‌دهنده پذیرش اصل حقیقت مرگ است. لباس و پوشش مختص پرسنل گورستان (رمزگان کالا محور)، رخت برستن تجمعات انسانی، عدم برگزاری مراسم تدفین و برجیده شدن تشریفات آیینی متعلق به دوره پسامرگ (رمزگان رفتاری) حاکی از تنگ‌تر شدن حلقه مرگ و اجتناب عموم از حضور در فضاهای عمومی و شهری است. وجود گورهایی که به کثرت هستند و سوژه‌ای که به تنهایی قرار است در امر کفن‌ودفن اجساد مداخله کند و عدم تمایل حضور دیگر سوژه‌ها در مناسبات مرتبط با مرگ (رمزگان ادراکی) نشان‌دهنده تعمیم یافتن دلهره در ساحت عمومی است. انقطاع از دنیای انسان‌ها، انفعال و بی‌کنشی شهروندان در رویارویی با مرگ افراد (رمزگان ایدئولوژیک) در «چارچوب تسری وحشت» قابل فهم است. (تصویر ۴)

تمایل اکثریت مردم برای فاصله گرفتن از هم است. تردید نسبت به وضعیت موجود و ابهام در شرایط آینده از دیگر نمایه‌های این تصویر است.

شمایل: چهره مغموم، آشفته و جست‌وجوگرانه سوژه‌های موجود در تصویر شمایل است و القاکننده وضعیت نابسامان و بی‌قرار جامعه و نامعلوم بودن آینده است. تصویر نشان می‌دهد که مردم مسلح بوده و نوشته نشان از تاخت‌وتاز کرونا و عامل تاخت‌وتاز کرونا در پرده ابهام است.

تفسیر عکس به مثابه متن: این عکس با زاویه هم‌سطح و برابر با چشم مخاطب و کادربندی خاص و متفاوتی که دارد القاکننده سردرگمی و آشفتگی در نحوه زیست شهروندان جامعه است. برخی از افراد حاضر در تصویر نیز، با حالتی کاملاً عادی که گویی در حال رفت‌وآمد روزانه‌اند، در حال عبور از خیابان و مراکز خرید هستند و حتی ماسک بر چهره ندارند تضاد جالبی با سایر افرادی که ماسک بر صورت دارند ایجاد شده و بر تردید و تشویش عمومی صحنه می‌گذارد. نگاه کنجکاوانه و مستقیم سوژه‌ای که رو به لنز دوربین قرار دارد مفهوم تشویش و تردید را به منصفه ظهور می‌گذارد. این تصویر، به خوبی برای مفهومی چون هراس اجتماعی برگزیده شده و ماهیت عکس، سردرگمی مردم را نشان می‌دهد. این ترکیب‌بندی و زاویه خاص عکس در مجاورت با چهره‌های مضطرب و نگران برخی سوژه‌های موجود در عکس، در مقابل سوژه‌های دیگر با چهره‌هایی معمولی، تشویش درونی مردم را به تصویر می‌کشد. برجسته کردن ماسک در تصویر نشان از این امر دارد که عامه مردم برای تأمین ضروریات زندگی با سلاح به میدان کرونا قدم گذاشته‌اند و نوشته روی تصویر به اذهان عمومی القا می‌کند که با وجود این تمهیدات، کرونا در ایران در حال تاخت‌وتاز است. چراکه عامل تاخت‌وتاز ویروس شهروندان نیستند و به صورت تلویحی کوتاهی دولت و نهادهای متولی را بازنمایی می‌کند. (تصویر ۵)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی بارت در بزرگ‌نمایی

پدیده بحران کرونا: دلالت صریح: قاطبه‌ای از مردم شهر در تردد روزانه خود در حال استفاده از ماسک در جهت حفاظت از خود هستند. و با رعایت کامل شیوه‌نامه‌های بهداشتی به دنبال ضروریات زندگی می‌پردازند.

دلالت ضمنی: با برجسته کردن ماسک، مسلح نشان دادن مردم برعلیه ویروس کرونا و به واسطه تیترا «ایران کانون شیوع کرونا در خاورمیانه» عامل شیوع کرونا در اذهان عمومی را متوجه حاکمیت می‌کند.

اسطوره: ماسک یا صورتک کارکرد آیینی دارد و برای دور کردن شرارت و صفات هیولایی [در اینجا برای ممانعت از تسری بیماری

به سایر کالبدها] مورد استفاده قرار می‌گیرد. (تصویر ۵)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی چندلر در بزرگ‌نمایی

پدیده بحران کرونا: جمعی از شهروندان در محلی که مشرف به بازار یا مرکز خرید است در حال رفت‌وآمد عادی هستند. رمزگان ظاهر (پوشش ماسک) القاکننده این امر است که کلیت جامعه درگیر بحرانی شده که سابقه نداشته است. وجود دو سوژه در زوایای مختلف تصویر، مرد جوانی که کاپشن زرد رنگ به تن دارد و در سمت راست تصویر قرار گرفته و پیرمردی که در مرکز تصویر و کانون توجه بیننده جای گرفته حاوی معانی بسیاری است. از جمله شمولیت پدیده بیماری‌زا که پیر تا جوان، همه را درگیر می‌کند؛ همچنین در ایران همه طبقات جامعه و قشرهای سنی حتی سال‌خوردگان برای امرار معاش خود، وارد بازار می‌شوند و می‌توانند خود را تأمین می‌کنند و این با گفتمان حمایت‌جویی و دولتی از مردم در تعارض است. نوع نگاه این دو سوژه به لنز دوربین، فضای ملتهب را القا می‌کند. این تصویر، به واسطه رمزگان گفتاری (واژگان تیترا) معنا دار شده است. با توجه به این رمز، ایران، به مثابه «کانون شیوع کرونا» برجسته شده و به تعبیری چارچوب «بزرگ‌نمایی بحران» در تأیید تصویر صورت گرفته است. رمزگان بدنی در این عکس: ظاهر تغییر یافته افراد، حالت خشک و هراسان سیمای مردم و نگاه پیگیرانه برخی از سوژه‌های تصویر ضمن ناتوان نشان دادن عموم در خدمت رمزگان گفتاری (مفهوم واژگان تیترا) است. به عبارت دیگر، مصائب و بحران پدید آمده متوجه کشور ایران است. رمزگشایی از معنای رمزگان تفسیری (ایدئولوژیک) نشان می‌دهد، سعی بر آن است که کلیشه «ایران؛ کانون شیوع کرونا» در اذهان مخاطبان جا خوش کند (تصویر ۵).

تخفیف معنا در دین: اقدامات هتاکانه و رفتارهای مشکوک و

موهن عده محدودی از گروه‌های افراطی در شبکه ایران اینترنشنال بازتاب گسترده‌ای داشته و موجب وهن شعائر شیعی شده است. این اقدام هتک حرمت حرم حضرت معصومه در قم پس از آن انجام شد که تولیت آستان مقدس این حرم طی بیانیه‌ای اعلام کرد که به دلیل شیوع ویروس کرونا و توصیه‌های مقام‌های بهداشتی و توصیه اکید مراجع عظام و علما تا اطلاع ثانوی همه تجمعات حرم مطهر تعطیل و امکان ارائه خدمات به زائران عزیز حرم مطهر مسیر نمی‌باشد. (سایت حرم حضرت معصومه، ۵ اسفند، ۱۳۹۸) و (تصویر ۶)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی پیرس در تخفیف معنا در

دین: نماد: رنگ سبز، رنگ سردی است که نماد طبیعت است. رنگ سبز، نماد آرامش، خوشبختی، سلامتی و حسادت است. پارچه سبز منقش به نوشته‌هایی که به زبان عربی بوده و دوردور

چهره دارند و برخی به جای ماسک زدن، بر دیوار در ورودی زیارتگاه بوسه زده‌اند. تصویر بیانگر وجود یک بیماری سرایت‌کننده است.

دلالت ضمنی: فاصله معنادار دیدگاه‌ها بین افراد و تفاوت در عمل به رعایت اصول بهداشتی؛ این پذیرش و انکار، تفاوت بینش‌های فردی درباره پدیده بیماری‌زا را نشان می‌دهد. بی‌نظمی موجود در قاب این دلالت را القا می‌کند.

اسطوره: پیروان و اصحاب دین همواره در برابر بیمارهای همه‌گیر، شکاف نظری دارند. (تصویر ۶)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی چندلر در تخفیف معنا در

دین: این تصویر به واسطه موقعیت، معنادار شده است. رمزگان رفتاری (آداب و رسوم و کنش‌های مربوط به مکان‌های مقدس) مثل بوسه زدن بر دیوار زیارتگاه، چرخیدن به دور حرم و دخیل بستن به ضریح، نشان‌دهنده اعتقاد درونی پیروان مذهب شیعه به بارگاه ائمه است. رمزگان بدنی مثل نگاه به سمت ضریح و حرکات التماس‌گونه بدن نشان از طلب حاجت دارد. مفهوم رمزگان گفتاری (واژگان تیترو: ضد کرونا بودن جنس سازه‌های حرم) و کنش عملگرایانه (پراگماتیستی) پیروان مذهب شیعی القاکننده تضاد معنایی و تناقض ادراکی بین فهم از اصول بهداشتی و توصیه‌های دینی است. رمزگان کالامحور (لباس روحانیت) سبب شده القائات معنایی و نشان‌دار بر تصویر مترتب شود. وجود دو سوژه در دو طرف (سمت راست و چپ تصویر) و تفاوت در عمل به توصیه‌های بهداشتی در هم‌نشینی با هم چالش‌گفتمانی در ساحت دین را به ذهن متبادر می‌کند. به عبارت دیگر، حرم که نماد شفا پیدا کردن است با بیمار شدن همسویی پیدا می‌کند. روحانیون الگوی فکری برخی از مردم جامعه هستند و عدم رعایت این امر از سوی آنان، نهاد دین و پایگاه فکری پزشکان را مورد تشکیک قرار می‌دهد. رمزگشایی از معنای رمزگان بصری و تفسیری (ایدئولوژیک) نشان می‌دهد، تلاش بر آن است که «شکاف دین و علم» از حاشیه به متن کشیده شود و به واسطه بوسه زدن بر دیوار حرم، ضمن استهزای نگرش (اعتقاد) دینی، چارچوب «تخفیف معنا در دین» در ذهنیت افراد تثبیت شود. (تصویر ۶)

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه رسانه‌ها پدیده کرونا را براساس چشم‌اندازهای خود و مبتنی بر نیاز و خواسته‌های حکمرانان به صورت مثبت و منفی بازنمایی می‌کنند. بنابراین به کرونا به مثابه یک بیماری محض توجه ندارند بلکه قبای سیاسی برتن کرونا کرده‌اند. بازنمایی کرونا در سه کانال تلگرامی نشان می‌دهد، در هر کنش اجتماعی و سیاسی عواملی

حرم کشیده شده است نماد اعتقاد قلبی شیعیان به ائمه اطهار و امامان است.

زیارتگاه که به عنوان مرقد امام یا امامزاده و به تعبیری به مثابه حرم شناخته می‌شود؛ مختص زیارت شخصی مهم و بزرگ (منتسب به ائمه) در موقعیت مکانی خاصی است که نماد تقدس و محفلی برای تضرع و طلب حاجت پیروان دین اسلام است.

لباس روحانیت، نیز برای ما ایرانی‌ها نماد پاکی، لباس پیامبران و اشخاص مقدس در دین ماست و به‌طور کلی نمادی از پوشش اشخاص مقدس در دین اسلام است.

نمایه: بوسه یک روحانی بر روی دیواری که از جنس سنگ مرمر است؛ تصویر را نشان‌دار کرده است. در سمت راست تصویر، روحانی دیگر ماسک بر چهره دارد؛ تضاد عمل این دو روحانی، القاکننده ازهم‌گسیختگی و تناقض شاکله فکری افراد است. یکی از مهم‌ترین نمایه‌های تصویر این است که تنها یک نفر در بین جمعیت (زائران) ماسک بر چهره دارد و بقیه عموم از ماسک زدن اجتناب کرده‌اند که به معنای نبود یک رویه واحد و ناهماهنگی در جامعه است.

شمایل: چهره آرام روحانیون و سایر افراد در مکان متبرکه، شمایل است. این چهره آرام و با ثبات نشان‌دهنده امی‌دواری، اعتماد و اعتقاد قلبی به موقعیت (زیارتگاه) و شخصیت دینی (حضرت معصومه ع) است.

تفسیر عکس به مثابه متن: نمای تصویر کمی مورب و از زاویه پایین به بالاست و عظمت معنوی فضای بقاع مقدس را نشان می‌دهد. پارچه سبز، فلزات با رنگ‌های زرد و نقره‌ای که آیات و احادیث بر روی آن‌ها حک شده، نحوه و جهت نگاه کردن و ایستادن افراد به سمت حرم و زاویه عکس که بخشی از زیارتگاه در برابر چشمان بیننده خودنمایی می‌کند؛ مجموع این ترکیب‌بندی القاکننده موقعیت آرامش و اطمینان‌بخش است. این تصویر به صورت آرشویی بوده و به تعبیری هدفمند انتخاب شده است. مدیران رسانه‌ای و نیروهای خبری ایران اینترنت‌نشال از بین خیل تصاویر، تصویری را گلچین کرده‌اند که به واسطه پوشش ماسک توسط یک روحانی و بوسه زدن روحانی دیگر بر دیوار ورودی حرم، تشتت افکار و کنش‌ها را نشان دهند. بدین معنا که به زعم این رسانه، نگاه به علم (رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی) و دین (کیفیت عمل زیارت کردن و اعتقاد به امری مقدس) در برابر هم قرار دارند و دوگانه متضاد هستند. (تصویر ۶)

تحلیل رویکرد نشانه‌شناختی بارت در تخفیف معنا در

دین: دلالت صریح: تعدادی از مردم عادی و روحانیون در مکانی متبرک مشغول زیارت هستند. برخی به باور شخصی ماسک بر

است. در همین راستا، شبکه مذکور در کانال تلگرامی‌اش، برای تشدید اختلافات درون اجتماع ایران و بین ایران با سایر کشورها از جمله آمریکا، انگاره‌ای دگردیس شده از مسأله کرونا را بر ساخت می‌کند و به تعبیری از قلب واقعیت بهره می‌جوید. بی‌بی‌سی فارسی رگه‌هایی از ایدئولوژی را وارد روایت خود می‌کند و از کرونا که ویروسی در ساحت سلامت و پزشکی است؛ ویروسی در حوزه سیاست بازتولید می‌کند.

در گفتمان خبری ایران اینترنشنال، کرونا با متعلقات دینی و ایدئولوژیک در حوزه عمومی بازنمایی می‌شود. این رسانه در کانال تلگرامی خود، با برجسته کردن کرونا در جغرافیای ایران به دنبال کلیشه‌سازی این امر است که منبع پدیدار شدن ویروس کشور ایران است. در وجه دیگر، در پی اتصال دادن شعائر دینی و آموزه‌های شیعیان با تشدید کرونا برآمده است. شبکه ماهواره‌ای مذکور، با تصویر گزینشی از فضای دینی درصدد بر ساخت روایتی پارادوکسیکال از دین است و به عبارت دیگر با اسطوره‌شکنی از معنای دین و اثربخشی نمادهای دینی در راستای انگاره‌سازی از تقابل علم و دین به مثابه بال‌های گفتمانی متضاد هم است.

واکاوی فریم‌های مختلف از این سه شبکه خبری مذکور در عصر پاندمی کرونا نشان می‌دهد که کانال پیام‌رسان موبایلی تلگرام ابزار مناسبی برای بازنمایی مسائل متنوع از جمله کووید ۱۹ در خدمت خلق معنا یا تحریف معناست. با استفاده از نشانه‌ها و پراکنش رمزهای زبان کلامی، اندامی، کلامی، رفتار، ادراکی و ایدئولوژیک می‌توان مختصات فهم خودآگاه یا ناخودآگاه مخاطبان از متون رسانه‌ای را دگردیس و خوانشی متضاد ارائه کرد. به اعتقاد بارت، نشانه‌ها معصوم و بی‌طرف نیستند، بلکه در شبکه‌های پیچیده بازتولید ایدئولوژیکی گرفتارند. (اسمیت، ۱۳۸۳: ۱۷۸)

به طور کلی می‌توان گفت، در سپهر نشانه‌شناختی، خبرگزاری صدا و سیما به دنبال تثبیت نظام ارزش‌ها و حفظ وضع موجود است. در مقابل، بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال در پی بر ساخت ایدئولوژیک از بحران، در هم شکستن و معنزدایی از اسطوره‌ها هستند.

چون: ماتن، متن، مخاطب، ابزار «رسانه» و بافت اجتماعی «جامعه» نقش دارند. در بین این پنج عامل، بافت اجتماعی رسانه‌ها در کل فرایند ساخت خبرکرونا و بازنمایی رخداد‌های کرونا محور بسیار تأثیرگذار بوده است. معنا یا فهم کنش ارتباطی این رسانه‌ها حاصل برهم‌کنشی پنج عامل فوق است.

بافت اجتماعی و رویکرد رسمی تولید و انتشار اخبار کرونا در کانال تلگرامی خبرگزاری صدا و سیما رویکرد «بازنمایی اقتدار ملی و پزشکی و همراه‌سازی مردم» بوده است. به همین منظور از نقش اصحاب درمان کرونا در ایران به عنوان مدافعان سلامت یاد می‌شود. در چنین بافتی هر پنج ضلع ارتباطی در عملکرد خود همراهی و همخوانی دارند. در نتیجه رفتار مدیریت بحران، به سمت انتظار رفتار صحیح و به سامان از رسانه‌ها تمایل پیدا می‌کند. کانال تلگرامی بی‌بی‌سی فارسی از کرونا به عنوان ابزار تشدید اختلافات بین مردم و حکومت و ایجاد تنش در جامعه ایران استفاده می‌کند. این شبکه‌ها به تریبون‌هایی برای اتهام‌زنی و انداختن مسئولیت‌ها بر دوش دیگران تبدیل شده‌اند. با این شیوه، از حربه تهدید و ایجاد رعب و وحشت میان توده‌های مردم، به منظور تضعیف روحیه و سست کردن اراده آن‌ها از فضای تلگرام بهره لازم را می‌برد. بی‌بی‌سی فارسی به دنبال آن است تا به واسطه کرونا در بین شهروندان هراس ایجاد نماید وضعیت کشور را بحرانی جلوه دهد. در این میان رسانه نوپای ایران اینترنشنال با هدف برجسته‌سازی اختلافات و تحریف شعائر شیعی و دینی در جامعه ایران برای هدایت و جهت‌دهی افکار عمومی به سوی نیات و اهداف منطبق با خطومشی‌های رسانه‌ای خود در پیام‌رسان موبایلی تلگرام، برنامه‌های خبری مرتبط با کرونا تهیه و منتشر می‌کند.

در رابطه با بیماری همه‌گیر کنونی، رسانه‌ها منطبق با سیاست‌گذاری و اهداف فرهنگی متبوع خود، بحران کرونا را صورت‌بندی کردند. خبرگزاری صدا و سیما که در قطب مقابل شبکه‌های فارسی‌زبان ماهواره‌ای قرار دارد، عمده تصاویر و قاب‌هایی که از کرونا بازنمایی می‌کند در جهت چارچوب‌بندی کردن روایت امیدبخشی و فرونشاندن تنش‌های منتج از کروناست. صدا و سیما با بهره‌گیری از تصویر پزشکان در پی تثبیت جایگاه کادر درمان و نشان دادن اقتدار آنان برای مهار بیماری است و در این زمینه از رمزگان‌های اجتماعی و تفسیری به خوبی بهره می‌گیرد. همچنین با نمایش فضاهای خالی از سکنه در راستای تغییر نگرش عمومی نسبت به بحران سلامت و اتخاذ رفتار متناسب با این دوران گام برمی‌دارد. در قطب مخالف، بی‌بی‌سی با بهره‌گیری از عنصر ترس و رویکرد تسری وحشت حاصل از مرگ، در پی عمومیت‌بخشی سوبه‌های تاریک پاندمی کرونا به جامعه ایران

جدول ۱- ابعاد سه‌گانه نشانه‌ها

نشانه	شمايل (تصوير)	نمايه (اشاره)	نماد (سمبل)
دلالت می‌کندبر:	شبهات	ارتباط علی	قرارداد
مثال	عکس چهره، مجسمه	دود، علائم بیماری	کلمه، عدد، پرچم
فرآیند	می‌تواند دیده شود	می‌تواند فهمیده شود	باید یاد گرفته شود

تصویر ۱- کانال تلگرامی خبرگزاری صدا و سیما، ۱۹ مارس ۲۰۲۰ (پنج‌شنبه، ۲۹ اسفند ۱۳۹۸)

تصویر ۲- کانال تلگرامی خبرگزاری صدا و سیما، ۲۲ نوامبر ۲۰۲۰ (یکشنبه، ۲ آذر ۱۳۹۹)

تصویر ۳- کانال تلگرامی بی‌بی‌سی فارسی، ۲۹ فوریه ۲۰۲۰ (شنبه، ۱۰ اسفند ۱۳۹۸)

تصویر ۴- کانال تلگرامی بی‌بی‌سی فارسی، ۱۶ سپتامبر ۲۰۲۱ (پنجشنبه، ۲۵ شهریور ۱۴۰۰)

ایران، کانون شیوع کرونا در خاورمیانه

تصویر ۵- کانال تلگرامی شبکه ایران اینترنشنال، ۲۶ فوریه ۲۰۲۰ (چهارشنبه، ۷ اسفند ۱۳۹۸)

تصویر ۶- کانال تلگرامی شبکه ایران اینترنشنال، ۲۶ فوریه ۲۰۲۰ (چهارشنبه، ۷ اسفند ۱۳۹۸)

فهرست منابع

- فلوسر، ویلم. (۱۳۹۳). "در باب فلسفه عکاسی"، ترجمه پوپک بایرامی، چاپ دوم، تهران: حرفه نویسنده.
- فیسک، جان. (۱۳۸۶). "درآمدی بر مطالعات ارتباطی"، ترجمه مهدی غبرایی، چاپ اول، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
- مهدی‌زاده، سیدمحمد. (۱۳۸۷). "رسانه‌ها و بازنمایی"، تهران: مرکز مطالعات و توسعه رسانه‌ها.
- مهدی‌زاده، سیدمحمد. (۱۳۹۲). "نظریه‌های رسانه: اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی"، چاپ سوم، تهران: همشهری.
- میلنر، اندرو. (۱۳۸۵). "درآمدی بر نظریه فرهنگی معاصر"، ترجمه جمال محمدی، تهران: نشر ققنوس.
- نجومیان، امیرعلی. (۱۳۸۶). "از نشانه‌شناسی تا واسازی عکس"، پژوهشنامه فرهنگستان هنر، شماره ۵، صص. ۹۹-۱۱۶.
- هرمزی‌زاده، محمدعلی، صلواتیان، سیاوش. و قاسمی‌تبار، سیدهادی. (۱۳۹۷). "بازنمایی روابط خانوادگی در فصل‌های چهارگانه مجموعه تلویزیونی پایتخت"، فصلنامه خانواده‌پژوهی، سال ۱۴، شماره ۵۳، ص. ۸.
- هوور، استوارت. و لاندبای، نات. (۱۳۸۲). "بازاندیشی درباره رسانه، دین و فرهنگ"، ترجمه مسعود آریایی‌نیا، تهران: سروش.
- An, S.K. & Gower, K.K. (2009). "How do the news media frame crises? A content analysis of crisis news coverage", *Public Relations Review*, Vol. 35(2), PP. 107-112.
- Devereux, E. (Ed.). (2007). "Media studies: Key issues and debates", Sage.
- Eka Pratiwi, D.P. & Sulatra, I.K. (2020). "The Ideology within COVID-19 Public Service Advertisements: A Semiotic Approach, *Humanis*, Vol. 24(4), PP. 350-363.
- Entman, R.M. (1993). "Framing: Toward clarification of a fractured paradigm", *Journal of communication*, Vol. 434, PP. 51-58.
- Fisk, G. (1987). "Television Culture", Routledge, London.
- Gabore, S.M. (2020). "Western and Chinese Media Representation of Africa in COVID-19 News Coverage", *Asian Journal of Communication*, Vol. 30(5), PP. 299-316.
- Hall, S. (1997). "Representation: Cultural representations and signifying practices", London: Sage.
- Hall, S. (2003). "Representation", London: Sage Publication.
- Knight, M.G. (1999). "Getting Past the
- اسمیت، فیلیپ دانیل. (۱۳۸۳). "درآمدی بر نظریه فرهنگی"، ترجمه حسن پویان، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی با همکاری مرکز بین‌المللی گفت‌وگوی تمدن‌ها.
- چندلر، دانیل. (۱۳۹۴). "مبانی نشانه‌شناسی"، ترجمه مهدی پارسا، چاپ پنجم، تهران: انتشارات سوره مهر.
- خیرآبادی، رضا. و خیرآبادی، معصومه. (۱۳۹۱). "شیوه‌های بررسی تحلیل عناصر بصری و تصاویر در چارچوب تحلیل گفتمان انتقادی"، مجموعه مقالات دومین هم‌اندیشی تحلیل گفتمان و کاربردشناسی. به کوشش فردوس آفاکل‌زاده، چاپ اول، تهران: نشر نویسه پارس.
- دانسی، مارسل. (۱۳۸۸). "نشانه‌شناسی رسانه‌ها"، ترجمه گوردز میرانی و بهزاد دوران، تهران: نشر چاپار و آنیسه نما.
- دشتگلی هاشمی، مانا. (۱۳۹۹). "پوشش خبری کرونا در فیسبوک و توئیتر شبکه‌های خبری برتر جهان"، فصلنامه مطالعات رسانه‌های جدید، سال ۶، دوره ۲، شماره ۷، صص. ۳۹-۶۴.
- دونزباخ، ولفگانگ. (۱۳۹۸). "فلسفه ارتباطات؛ دانشنامه موضوعی بین‌المللی ارتباطات"، ترجمه احسان شاه‌قاسمی، چاپ نخست، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- راوودراد، اعظم. و تقی‌زادگان، معصومه. (۱۳۹۱). "سپیده یا الی؛ خوانش انتقادی فیلم درباره الی"، فصلنامه مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال ۹، شماره ۳۱، صص. ۱۵۷-۱۷۳.
- رز، ژیلیان. (۱۳۹۴). "روش و روش‌شناسی تحلیل تصویر"، ترجمه سید جمال‌الدین اکبرزاده جهرمی، چاپ اول، تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش و سنجش افکار.
- زابلی‌زاده، اردشیر. (۱۳۹۳). "چارچوب‌بندی، خبر و رسانه‌ها"، چاپ اول، تهران: دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها.
- زارع، امین. (۱۳۹۹). "اطلاع‌یابی سلامت در هنگام همه‌گیری بیماری: مطالعه موردی شهروندان کرمانشاهی در بحران شیوع کووید ۱۹"، فصلنامه مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، دوره ۱۲، شماره ۴.
- سجودی، فرزانه. (۱۳۹۵). "نشانه‌شناسی کاربردی"، تهران: نشر علم.
- عظیمی‌فرد، فاطمه، صلواتیان، سیاوش. و عمادالدین، علیرضا. (۱۳۹۶). "مقایسه کاربرد عکس خبری در وبگاه شبکه‌های خبر، العالم و پرس‌تی‌وی"، فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، سال ۳، شماره ۱۱، صص. ۹۵-۱۳۶.

Impasse: Framing as a tool for Public Relations”, *Public Relations Review*, Vol. 25(3), PP. 381-398.

Shoemaker, P.J. & Reese, S.D. (1996). “Mediating the message”, (PP. 781-795). White Plains, NY: Longman.

Representation of Covid19 on the IRIB News Agency Telegram Platform and Its Persian-language Satellite Competitors

Javad Sadeghi, Ebrahim Fathi, Mehrdad Pashabadi

Abstract

In the postmodern world, issues are presented as reality or hyperreality through the media and their dominance of codes and represented prescriptions of reality permeate the current human lifeworld. The main purpose of this research is reading how the corona phenomenon is represented in the telegram channels of the IRIB News Agency, BBC Persian and Iran International during the outbreak of the coronavirus. Under the current crisis of Corona, the above-mentioned media represent the Corona phenomenon and its issues based on their unique news discourse. In the meantime, the published visual content (video, news photo, and archival images) is a communication-cultural tool in the semiosphere of these media for the framing of narratives related to the coronavirus. The research analysis method is to implement the image analysis technique to extract various semantic significations from the selected views. In this regard, Pierce, Barthes, and Chandler's semiotic approaches have been used to interpret the images related to Corona on the telegram channels of the mentioned media. The presenting Corona news approach in the IRIB telegram channel has been the frame of "doctors' authority and accompanying the citizens with itself". The BBC Persian Telegram channel has used the Corona as a "tool to intensify disputes" between the people and the government and to create tension in Iranian society and has also resorted to the frame of "spreading terror" among the public. Meanwhile, the fledgling news network of Iran International has produced and published news programs related to Corona with the aims of "magnifying the phenomenon of crisis" and "discounting of meaning in religion" to direct public opinion in Iranian society towards the intentions of its owners and media policy on the Telegram mobile messenger.

Keywords: Coronavirus, Representation, Telegram, IRIB News Agency, Satellite Networks.